

Červen 2024

ANALÝZA VOLEB DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU V ROCE 2024

Jakub Konrád

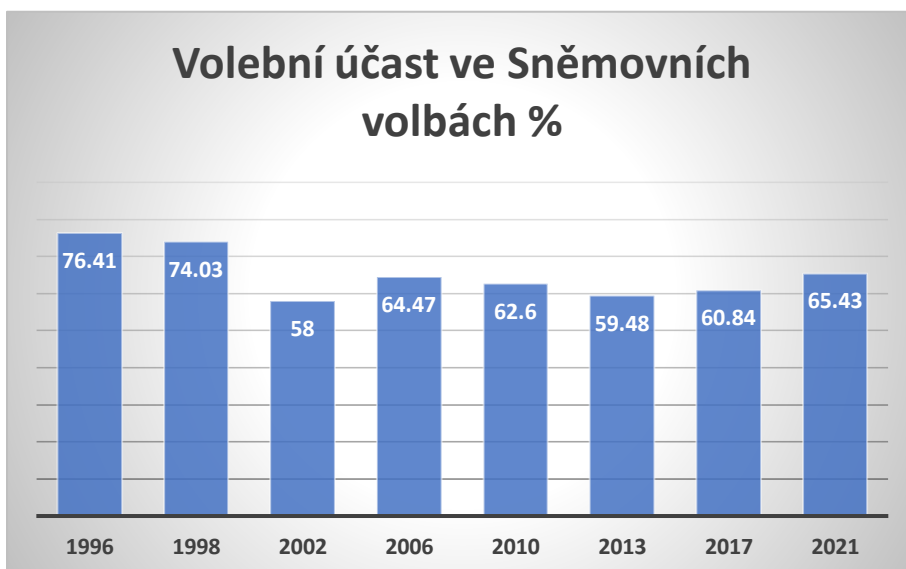
Hlavní body

- Další volby s vyšší volební účastí potvrzují trend zvýšeného zájmu společnosti o volby a politiku. Pokud nepřijde žádný zásadní otřes, bude vyšší volební účast i v podzimních volbách do krajských zastupitelstev a Senátu.
- ANO vyhrálo v drtivé většině okresů a větších měst, ztrácí však zásadní počty hlasů v Praze a Brně a jejich blízkém okolí.
- Přísaha a Motoristé brali voliče SPD, ale i vládním stranám. Podporu měli relativně rovnoměrnou po celé republice, v blízkosti velkých automobilových firem ještě rostla.
- Liberální strany propadly u nás stejně, jako v Evropě. Piráti i STAN doplatili i na vnitrostranické boje.

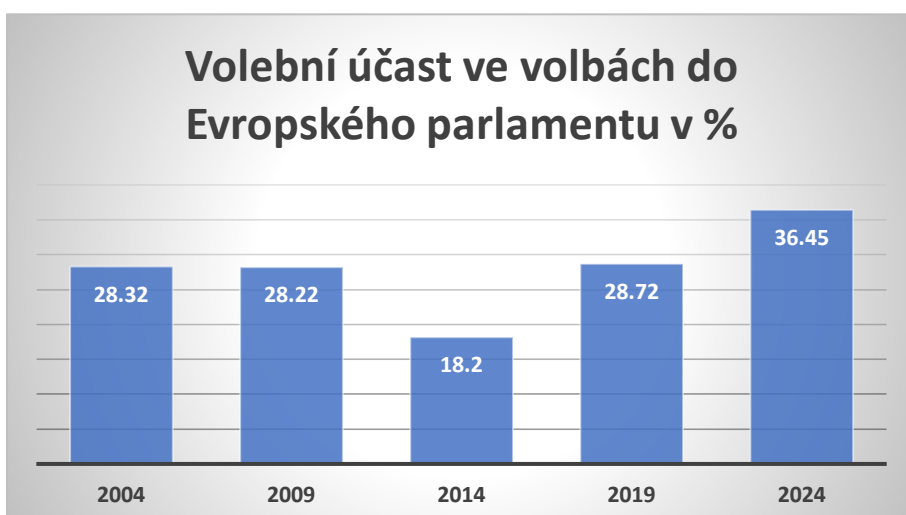
Volby do Evropského parlamentu jsou specifickým typem hlasování, ze kterého nelze směrem ke sněmovním volbám nic usuzovat. Předně zde máme výrazně nižší účast, která se sice letos vyšplhala na historické maximum (36,45 %), přesto je stále poloviční oproti tomu, kolik lidí chodí rozhodovat o nových poslancích a je také nižší, než je účast ve volbách krajských nebo komunálních. Dalším faktem je, že v minulosti byly úspěšné strany, které se jinak nedostávají do regionálních, natož celostátních shromáždění. Takto úspěšný byl například někdejší ředitel televize Nova Vladimír Železný, Svobodní v čele s Petrem Machem nebo i KSČM, která následně vypadla po letech z Poslanecké sněmovny i Senátu. Voliči jakoby v eurovolbách byli více ochotní experimentovat a hlasovat pro jiné subjekty, než které si pak vybírají v jiném typu národních voleb.

Přes tuto atypičnost je však dobré podívat se na některé trendy, které jsou s tímto typem voleb spojené. Už byla zmíněna dosud nejvyšší účast. Pokračuje tak trend, který započal během voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2021 a byl potvrzen během prezidentských voleb v roce 2023. Pokud nedojde k nějaké výrazné korupční kauze, která by zamávala s důvěrou voličů v systém jako takový (viz propad účasti v roce 2002 během tzv. opoziční smlouvy a v roce 2013 po zásahu policie na Úřadu vlády), dá se tedy očekávat zvýšený zájem také během voleb krajských a senátních letos na podzim či během sněmovních v roce 2025.

Graf 1: Zvyšující se trend účasti ve volbách do Poslanecké sněmovny

Graf 2: Zvyšující se trend účasti ve volbách do Poslanecké

Volební účast

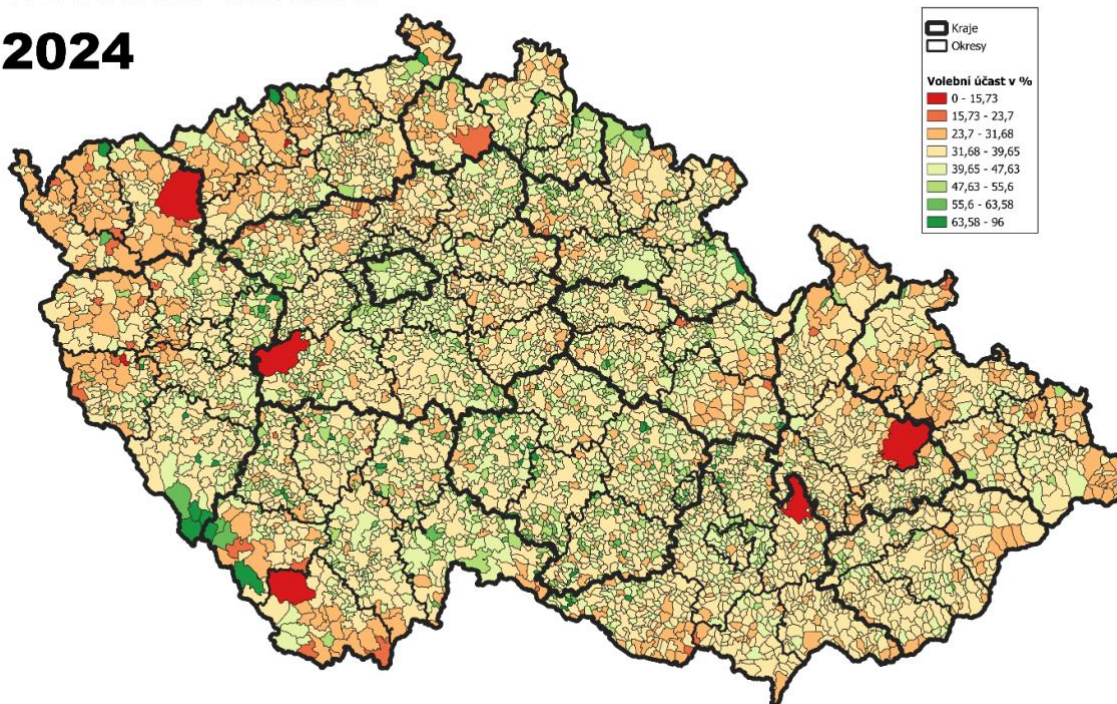
Pokud se podíváme na volební účast detailněji, pak nejvíce rostla v Olomouckém kraji a na Vysočině. Dále pak v kraji Pardubickém, Ústeckém a Moravskoslezském. Nejmenší nárůst zaznamenala Praha, kde však byl zájem opět nejvyšší ze všech.

Tabulka 1: Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu v letech 2019 a 2024

Kraj	Účast 2019	Účast 2024	Nárůst účasti
Jihočeský kraj	28,99	36,78	7,79
Jihomoravský kraj	29,54	36,85	7,31
Karlovarský kraj	23,19	30,21	7,02
Královéhradecký kraj	30,31	38,20	7,89
Liberecký kraj	28,31	36,38	8,07
Moravskoslezský kraj	23,76	32,43	8,67
Olomoucký kraj	26,42	35,28	8,86
Pardubický kraj	28,81	37,53	8,72
Plzeňský kraj	27,96	36,05	8,09
Praha	38,31	42,58	4,27
Středočeský kraj	30,25	37,97	7,72
Ústecký kraj	22,04	30,74	8,70
Vysočina	29,59	38,42	8,83
Zlínský kraj	28,34	36,45	8,11
Celá ČR	28,72	36,45	7,73

Mapa 1: Volební účast ve volbách do Evropského parlamentu 2024, v %

Volební účast 2024

Zajímavější pohled získáme, pokud se na jednotlivé kraje zaměříme detailněji skrze města, obce a městské části a průměrný nárůst či pokles jejich volební účasti. Pak se jako nejméně úspěšný jeví Ústecký kraj, ve kterém jen 5 obcí mělo nižší účast než v roce 2019, ve zbylých 349 však byla vyšší. V rámci průměrného nárůstu či poklesu pak v průměru došlo k více než 10% zvýšení v jednotlivých městech a obcích. I přes stále jednu z nejnižších volebních účastí se tak podařilo přesvědčit v průměru více obyvatel o důležitosti a významu Evropských voleb. Hned za Ústeckým krajem se umístil Moravskoslezský kraj, který je taktéž známý nízkým zájmem o všechny typy voleb. I zde však mělo hned 320 měst a obcí vyšší účast, než tomu bylo před pěti lety a jen ve dvou obcích došlo k poklesu. Opět tak jde o potvrzení trendu, a to bez ohledu na druh voleb. Je navíc potěšující, že tento rostoucí trend se nejvíce projevuje v regionech, které jsou dlouhodobě známé svou nízkou účastí.

Výjimku tvoří snad jen Karlovarský kraj. Nejmenší ze všech regionů, který spolu s Ústeckým a Moravskoslezským krajem má dlouhodobě ve všech typech voleb nejnižší volební účast, zaznamenal po Praze druhý nejmenší nárůst účasti a pokud se podíváme na průměrný nárůst v jednotlivých obcích, pak i zde nebyl nárůst tak výrazný. Je potěšující, že jen v jedné obci byl zaznamenán pokles volební účasti, přesto ve zbylých obcích nebyl nárůst v průměru tak výrazný.

Tabulka 2: Průměrný pokles či nárůst volební účasti v jednotlivých obcích daných krajů

Kraj	Průměrný nárůst volební účasti v jednotlivých obcích, v %	Poznámka
Jihočeský	8,11	
Jihomoravský	8,44	
Karlovarský	8,69	Jen 1 obec měla nižší volební účast
Královéhradecký	9,65	
Liberecký	9,22	Jen 6 obcí mělo nižší volební účast
Moravskoslezský	9,90	Jen 2 obce měly nižší volební účast
Olomoucký	9,78	Jen 7 obcí mělo nižší volební účast
Pardubický	9,87	
Plzeňský	9,35	
Praha	4,96	Jen 2 MČ měly nižší volební účast
Středočeský	8,61	
Ústecký	10,3	Jen 5 obcí mělo nižší volební účast
Vysočina	8,84	
Zlínský	9,19	Jen 6 obcí mělo nižší volební účast

Výsledky voleb

Tabulka 3: Výsledky voleb do Evropského parlamentu v roce 2024, strany se ziskem nad 1 % hlasů

Název strany	Platné hlasy celkem	Platné hlasy, v %
ANO 2011	776 158	26,14
SPOLU (ODS, KDU-ČSL, TOP 09)	661 250	22,27
PŘÍSAHA a MOTORISTÉ	304 623	10,26
STAČILO!, KSČM, SD-SN, ČSNS	283 935	9,56
Starostové a osobn. pro Evropu	258 431	8,70

Česká pirátská strana	184 091	6,20
SPD a Trikolora	170 172	5,73
PRO – Jindřicha Rajchla	63 959	2,15
Sociální demokracie	55 260	1,86
Svobodní	52 408	1,76
Strana zelených	46 127	1,55

Výsledky voleb jsou dobře známé, tak jen pro připomenutí. Vítězem se stalo ANO před koalici SPOLU. Na třetím místě skončila koalice Přísaha a Motoristé před kandidátkou STAČILO!. Dále se umístil STAN, Piráti a poslední stranou, která překročila 5% limit a získala mandát, je SPD. Až s velkým odstupem za potřebnou hranici se umístilo PRO, Sociální demokracie, Svobodní a Strana zelených.

Ze zbylých devatenácti stran, které kandidovaly, již žádná nepřekročila půl procenta, dohromady však tyto strany získaly 112 475 hlasů. Spolu s hlasy stran, které se nedostaly přes pět procent, tak propadlo celých 330 229 platných hlasů (tedy 11,2 %), což je více, než získala třetí Přísaha a Motoristé.

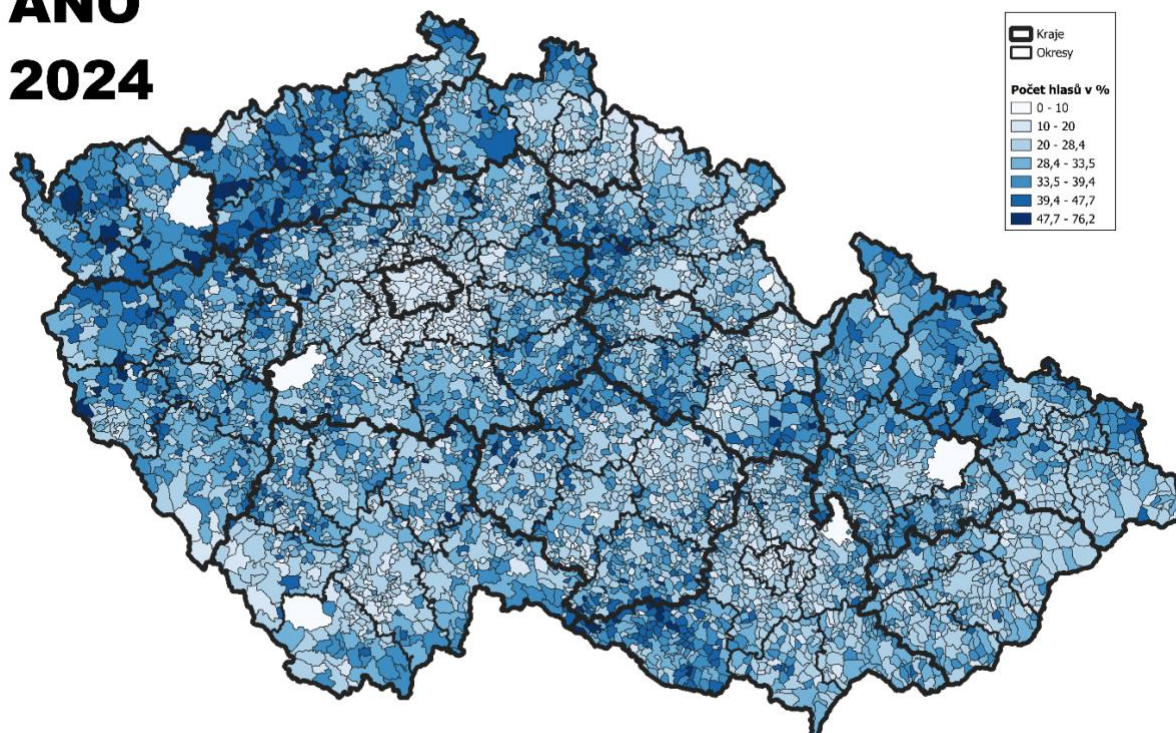
Tabulka 4: Zisk hlasů vybraných stran v jednotlivých krajích

Kraj	ANO 2011	SPOLU	Přísaha a Motoristé	Stačilo!	STAN	Piráti	SPD a Trikolora	Vítěz
Jihočeský	49 430	42 079	20 090	18 760	14 181	9 346	10 212	ANO 2011
Jihomoravský	83 863	83 634	34 644	33 987	27 987	23 372	20 201	ANO 2011
Karlovarský	22 714	10 899	7 588	6 586	4 538	3 106	4 810	ANO 2011
Královéhradecký	45 187	35 700	17 437	14 743	14 945	8 486	8 953	ANO 2011
Liberecký	33 093	22 190	14 108	10 730	15 776	6 717	7 774	ANO 2011
Moravskoslezský	95 612	51 186	30 593	41 706	17 962	14 746	19 367	ANO 2011
Olomoucký	52 059	32 470	17 862	19 586	13 428	8 246	12 624	ANO 2011
Pardubický	41 137	32 564	15 823	14 816	13 243	7 773	8 470	ANO 2011
Plzeňský	46 016	32 257	18 259	15 812	12 192	7 832	9 925	ANO 2011
Praha	55 794	120 993	28 862	20 329	45 656	45 890	16 462	SPOLU
Středočeský	96 894	94 206	44 616	31 626	42 024	25 044	20 070	ANO 2011
Ústecký	67 498	30 360	21 205	20 949	12 551	8 408	12 166	ANO 2011
Vysočina	42 150	34 415	16 226	16 224	11 850	7 367	8 211	ANO 2011
Zlínský	44 711	38 297	17 310	18 081	12 098	7 758	10 927	ANO 2011
Česká republika	776 158	661 250	304 623	283 935	258 431	184 091	170 172	ANO 2011

ANO

Mapa 2: Volební zisk ANO ve všech městech a obcích v ČR, v %

ANO 2024

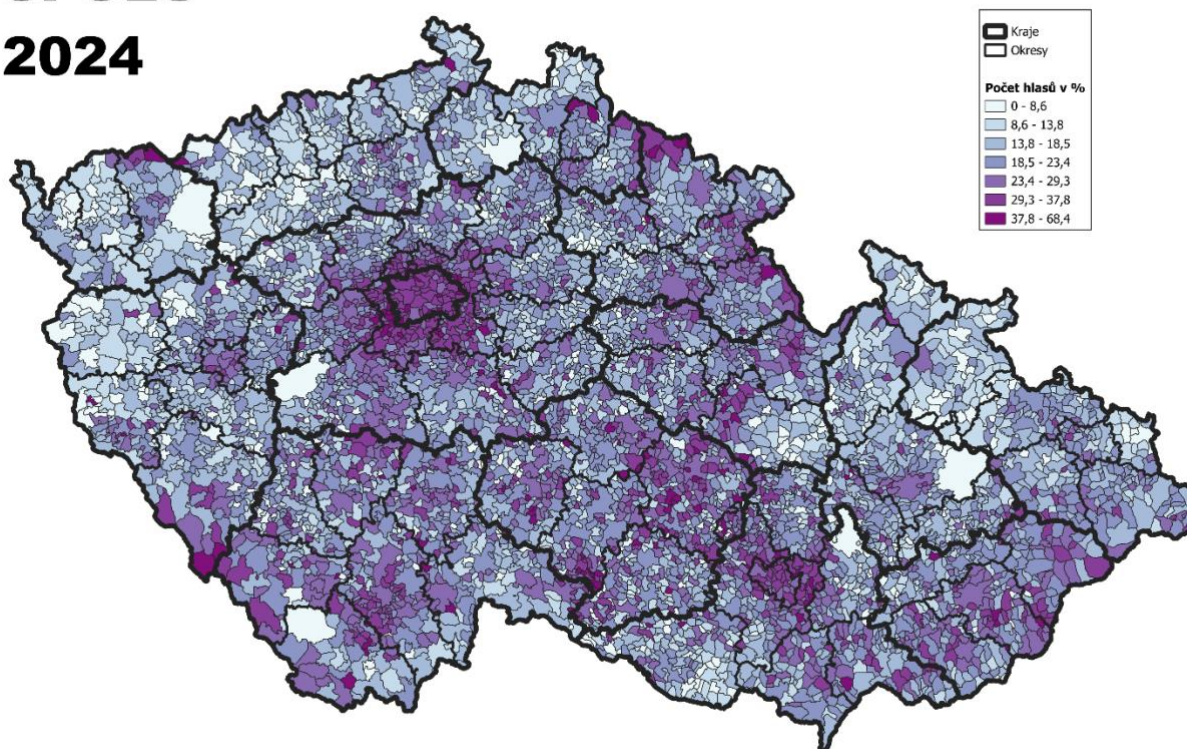
ANO vyhrálo ve všech krajích s výjimkou Prahy. Zvítězilo v 7 ze 13 krajských měst, v 69 okresech ze 77 a 61 okresních městech ze 72. To by se mohlo zdát jako poměrně dominantní postavení, hnutí však nedokázalo oproti SPOLU získat nikde výrazný náskok. Koalice vyhrála v osmi okresech, ovšem celkově zde na ANO získalo 95 154 hlasů náskok, z toho 65 199 hlasů získalo SPOLU jen v Praze. Výrazného náskoku dosáhlo SPOLU také v okresech Brno-město, okresech přilehlých u Prahy (Praha východ a západ) a Brno-venkov. Již jen relativně malý odstup pak dělil tyto dvě strany v okresech České Budějovice, Beroun a Plzeň-město. Hnutí ANO náskok stahovalo ve svých tradičně silných okresech a krajích, tedy v Moravskoslezském (okresy Karviná, Ostrava-město, Opava) a Ústeckém kraji (okres Děčín, Teplice, Most). Celkově ANO v okresech získalo o 210 062 hlasů více, což ve výsledku dělá rozdíl 114 908 hlasů mezi prvním a druhým místem.

Ačkoliv je tak hnutí skutečně celorepublikově podporované, jeho ztráty ve velkých městech (Praha, Brno, Plzeň) a přilehlých okresech jsou natolik výrazné, že nedovolují naplnit potenciál některých průzkumů, které ANO přisuzují volební zisky vysoce nad 30 %. Tyto výrazné ztráty jsou dány přeci jen odlišným socioekonomickým složením obyvatelstva v těchto městech a okresech, které program hnutí tolik neoslovuje, vliv bude mít také mediální vnímání politiků a značky jako takové.

SPOLU

Mapa 3: Volební zisk SPOLU ve všech městech a obcích v ČR, v %

SPOLU 2024

O výsledcích SPOLU bylo již poměrně dost napsáno v porovnání s výsledky ANO. Jak je vidět, volební zisky promítnuté v mapě vypadají skutečně jako negativ výsledků ANO, což je dáno do velké míry odstupem těchto dvou stran od ostatních, které získaly mandát. Koalici se velice dařilo v Praze, Brně, Plzni a přilehlých městech a okresech. Dobrého výsledku dosáhlo SPOLU také na Vysočině a ve Zlínském kraji.

Pokud se však podíváme podrobněji a porovnáme si výsledek SPOLU z letošních voleb s výsledkem stran této koalice před pěti lety, pak uvidíme veskrze ztráty. Samozřejmě situace před pěti lety byla poněkud odlišná. Strany ODS a KDU-ČSL kandidovaly samostatně, společně naopak TOP 09 a STAN. Pokud si však sečteme hlasy těchto uskupení a následně porovnáme s výsledky SPOLU a STAN z letošního roku, uvidíme propad procentuální podpory ve všech krajích.

Tabulka 5: Porovnání procentuální podpory stran ODS, KDU-ČSL, TOP 09 a STAN v letech 2019 a 2024

Kraj	Zisk stran ODS, KDU-ČSL, TOP 09, STAN v roce 2019	Zisk stran ODS, KDU-ČSL, TOP 09, STAN v roce 2024	Rozdíl 2024–2019
Jihočeský	32,43	30,36	-2,07
Jihomoravský	34,88	32,41	-2,47
Karlovarský	23,86	22,79	-1,06
Královéhradecký	32,21	30,85	-1,37
Liberecký	30,72	30,66	-0,06
Moravskoslezský	26,87	22,57	-4,29
Olomoucký	29,60	26,15	-3,45

Pardubický	32,87	30,42	-2,44
Plzeňský	30,84	27,72	-3,12
Praha	44,41	44,06	-0,34
Středočeský	35,20	34,23	-0,97
Ústecký	22,85	22,17	-0,68
Vysočina	34,70	30,18	-4,52
Zlínský	34,46	30,07	-4,39
Česká republika	33,44	30,98	-2,46

Toto porovnání je samozřejmě poněkud zkreslené, jelikož pokaždé máme v koalici jiné strany. Musíme brát také v potaz fakt, že oproti volbám v roce 2019 jsou všechna tato uskupení součástí vládní koalice a ne opoziční silou, která navíc tehdy měla na své straně veřejnost v podobě mnoha tisícových demonstrací pod vedením spolku Milion chviliek pro demokracii, které demonstrovali proti osobě premiéra Andreje Babiše a nově zvolené ministryni spravedlnosti Marii Benešové.

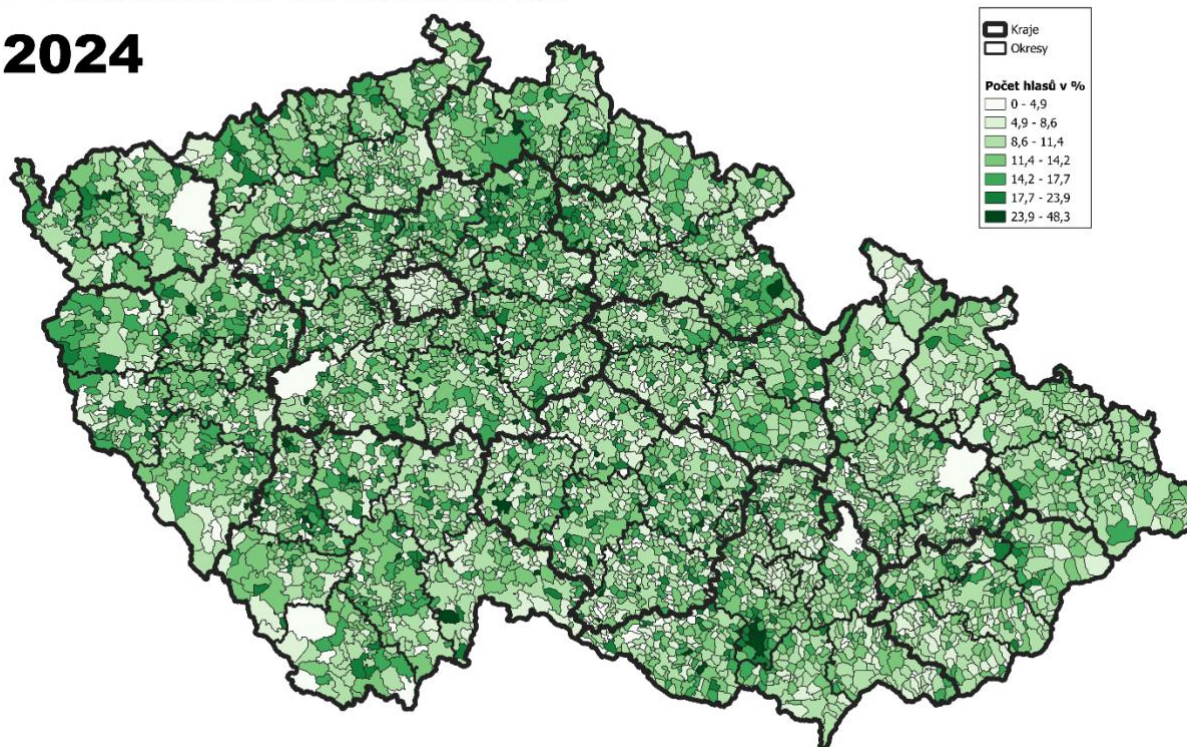
I přesto všechny tyto limity je však patrné, že zdánlivě dobrý výsledek z Vysočiny je dán výsledkem z jednoho okresu, reálně zde však podpora klesla. Stejně tak čísla ze Zlínského kraje jsou poměrně výrazně nižší. Relativně stejně si naopak toto spojení vedlo v Libereckém kraji (ovšem to je dáno především výsledkem STAN, viz později), Praze či Středočeském kraji.

Hlavní vládní síla tak potvrdila silné postavení ve velkých městech, zejména v Praze. Je však otázkou, zda je tam stále ještě prostor pro mobilizaci nových voličů a tím pádem i pro růst volebního zisku a účasti. Jak ukázal například rozdíl ve volební účasti v prezidentských volbách oproti volbám sněmovním, tak prostor zde stále je, ovšem nedá se předpokládat, že by se jim ho dařilo jako vládním stranám s poměrně nízkou mírou důvěry, naplňovat. Dá se tak očekávat, že hlavním tématem bude i nadále „antiBabiš“, kterým mohou dobře mobilizovat váhavé voliče nebo ty, kteří jim již dali hlas, ale jsou s jejich vládním výkonem nespokojení. Limitem této taktiky je však možnost vzniku nového subjektu, který kromě strachu některých voličů před vládou ANO v čele s Andrejem Babišem nabídne ještě něco navíc. Strany SPOLU, ale i ostatní vládní strany by se tak měly mít na pozoru například před Miroslavem Kalouskem a jeho případným novým projektem nebo Václavem Láskou. Ten kandidoval již nyní, ovšem s opravdu minimální propagací a kampaní, za rok ve sněmovních volbách by však v případě dobře připravené kampaně mohl vládním stranám sebrat výraznější část podpory.

Přísaha a Motoristé

Mapa 4: Volební zisk Přísahy a Motoristů ve všech městech a obcích v ČR, v %

Přísaha a Motoristé 2024

Výsledek Přísahy a Motoristů byl bez pochyby největším překvapením letošních voleb do Evropského parlamentu. Jak podle průzkumů, tak podle mediálního ohlasu se předpokládalo, že by společná kandidátka mohla získat jedno křeslo pro svého lídra Filipa Turka, nepočítalo se však se ziskem dvou mandátů a celkově třetím místem. Asi nejlepší ilustrací tohoto překvapení je, že dvojka kandidátky a nyní i nová europoslankyně Nikola Bartůšek se prakticky nikde neobjevovala, jelikož se nečekalo, že by vůbec mohla být zvolena.

Kampaň byla postavena na osobě lídra Filipa Turka. Ani Robert Šlachta, ani Petr Macinka, tedy předsedové obou uskupení, se v médiích nijak výrazněji neukazovali, snad s výjimkou billboardů. Bylo by však nepřesné a ukázkou nepochopení, kdyby se úspěch Filipa Turka připisoval jen jeho známosti ze sociálních sítí. Je pravdou, že ty mu zcela jistě pomohly na startu kampaně. Nebyl to králík vytažený z klobouku, který by se musel prát o zájem. V době oznámení kampaně byl již několik let aktivní na internetu, měl své pořady, ve kterých formuloval své myšlenky. Pokud by však platilo, že sledující na sociálních sítích = voliči, pak by zcela jistě Tomio Okamura se svou SPD či Jindřich Rachtl se svým PRO dopadli výrazně lépe, nemluvě o ANO či dalších politicích. Nelze tak úspěch bagatelizovat a shazovat jen tím, že jde o úspěch díky sociálním sítím a okázalému životnímu stylu.

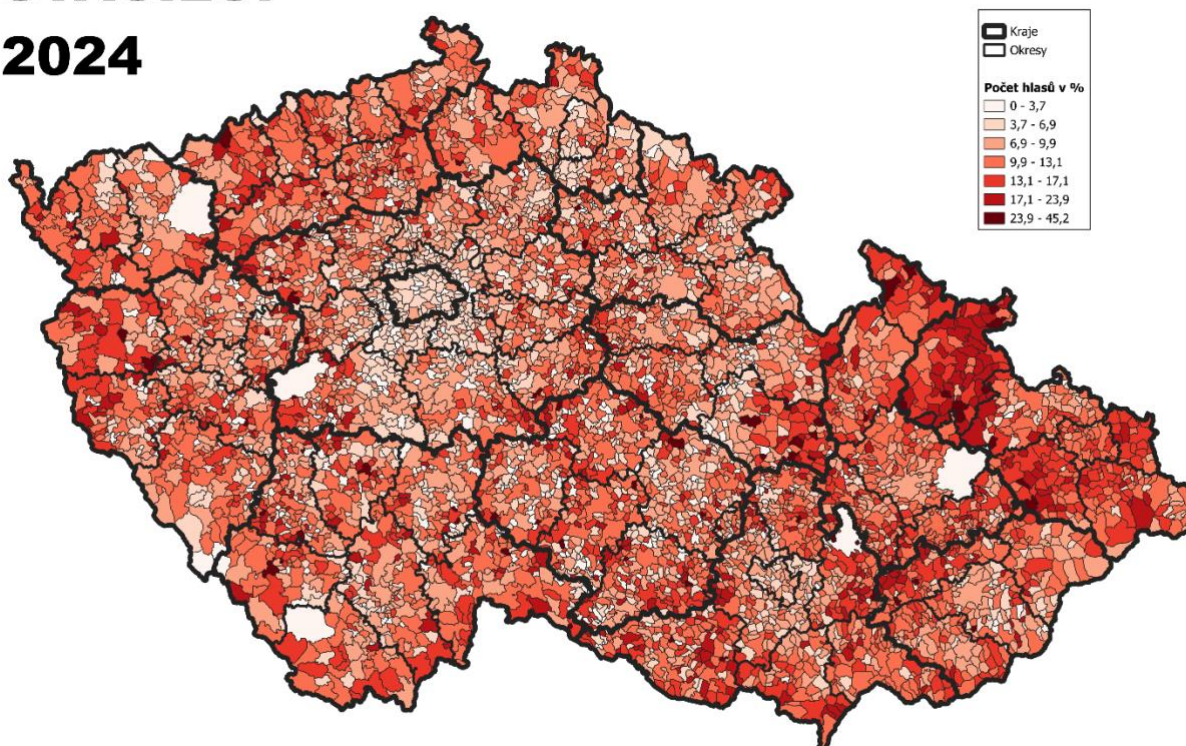
Filip Turek totiž absolvoval klasickou kontaktní kampaň, kdy v rámci výjezdů pořádal debaty, které byly vždy hojně zaplněny lidmi napříč věkovými kategoriemi. Na těchto debatách jednak trénoval své rétorické schopnosti a testoval odezvu publika, zároveň však zvládal jednoduše vysvětlovat složitá témata na praktických příkladech. Zejména problematiku Green Dealu dokázal přiblížit na tématu automobilového průmyslu takovou formou, které voliči rozuměli. Stejně takto jednoduše uměl vysvětlit svůj postoj k otázce migrace či války na Ukrajině.

Turek se navíc trefil do nálady voličů. Oslovil nespokojené, na které cílili například již výše zmínění Okamura s Rajchlem. Oproti nim však dokázal mluvit přirozeně a v klidu. Nepotřeboval složité formulace čtené z papíru či plamenné projevy na demonstracích či ve sněmovně, stačilo mu zkrátka mluvit přirozeně a jednoduše. Samozřejmě, že za úspěchem Přísahey a Motoristů stála kombinace více faktorů, ke kterým zcela logicky patří i sociální sítě, míra kontroverznosti, životní styl či vzhled. V rámci celorepublikové podpory Turka a Přísahey (s výjimkou velkých měst) šlo však primárně o témata a jejich způsobu podání. Zapomínat nesmíme ani na jakousi novost této koalice a jejího lídra a tendence českých voličů vybírat si nové a neokoukané tváře či strany. Tato kombinace pak znamenala překvapivé třetí místo a zejména přebrání voličů SPD.

STAČILO!

Mapa 5: Volební zisk STAČILO! ve všech městech a obcích v ČR, v %

STAČILO! 2024

Pod nově vzniklou značku STAČILO! se poměrně šikovně schovaly krajně levicové strany v čele s KSČM. Kromě komunistů tento slepenec tvořily také Spojení demokraté – Sdružení nezávislých a Česká strana národně sociální, ovšem stěžejní roli měli právě komunisté v čele se svou předsedkyní Kateřinou Konečnou, která usilovala o znovuzvolení do europarlamentu.

KSČM, jak je známo, již v parlamentu nepůsobí, proto schování značky dávalo smysl, přesto se však nepředpokládá výraznější zisk hlasů. Díky klasické kontaktní kampani, vysokému nasazení předsedkyně Konečné, která bojovala o vlastní funkci, a i díky ochotě například CNN Prima News dávat jí poměrně velký prostor, se však uskupení podařilo získat čtvrtý nejvyšší počet hlasů. Svůj význam také hrálo ukotvení, které bylo (zcela logicky vzhledem ke stranám, které tento slepenec tvořily) protivládní,

proruské (zaměřené proti podpoře Ukrajiny a její podpoře ve válce s Ruskem) a protiunijní (kritika migrace, Green Dealu a ekonomiky).

Podobně jako Turek a vlastně i Dostálová mířila Konečná na nespokojené voliče, kterých díky osobnímu zaujetí oslovila téměř 10 %. Nepřekvapivě se STAČILO! velmi dařilo v Moravskoslezském kraji, zejména pak v okresech Bruntál, Karviná, Frýdek-Místek, ale také třeba v Olomouckém či Zlínském kraji, ve kterém oproti volbám 2019 získalo STAČILO! o více než 4 % více hlasů, než když zde kandidovali komunisté samostatně. Obecně bylo STAČILO! úspěšné v příhraničních oblastech a spíše menších městech.

Tabulka 6: Porovnání procentuálních zisků KSČM a STAČILO! dle krajů ve volbách v letech 2019 a 2024

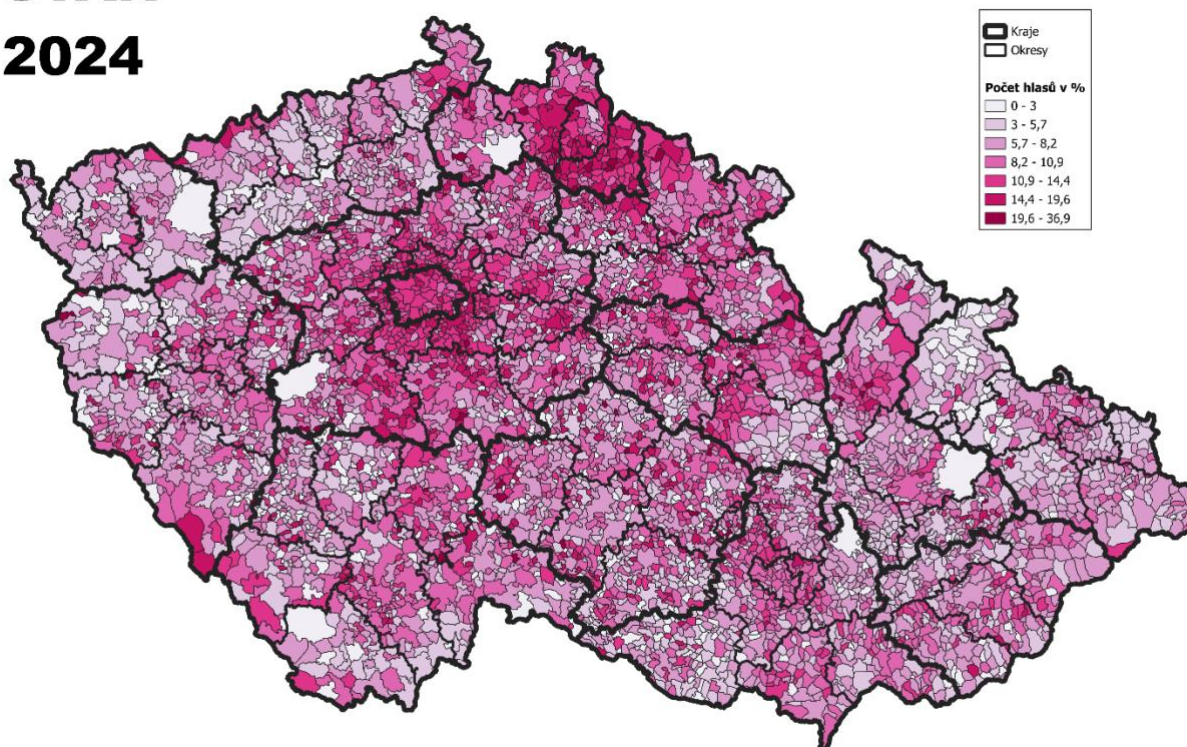
Kraj	2019	2024	Rozdíl 2024–2019
Jihočeský	7,79	10,12	2,33
Jihomoravský	6,92	9,86	2,94
Karlovarský	7,34	9,72	2,38
Královéhradecký	6,56	8,97	2,41
Liberecký	5,55	8,66	3,11
Moravskoslezský	9,73	13,61	3,88
Olomoucký	7,90	11,15	3,25
Pardubický	7,25	9,84	2,59
Plzeňský	8,12	9,86	1,74
Praha	3,80	5,37	1,57
Středočeský	6,39	7,94	1,55
Ústecký	9,17	10,82	1,65
Vysočina	7,80	10,58	2,78
Zlínský	6,33	10,78	4,45
Česká republika	6,94	9,56	2,62

Podařilo se probudit staré voliče komunistů? Pravděpodobně ano, ovšem jen díky obrovskému úsilí lídryně a předsedkyně strany. Vzhledem k jejímu vytížení v Bruselu se nedá očekávat, že by podobný drajv měla strana také během krajských, senátních nebo příští rok během sněmovních voleb.

STAN

Mapa 6: Volební zisk STAN ve všech městech a obcích v ČR, v %

STAN 2024

Starostové a osobnosti pro Evropu, jak zněl celý název hnutí pro volby do Evropského parlamentu, začali s kampaní vlastně jako první. Vše spustil rebranding strany již lednu 2024, na což navazoval spot a hlavně debaty předsedy hnutí STAN Víta Rakušana s občany. Celé kampani se ihned dostalo velké pozornosti ze strany voličů i médií, a to nejprve zejména díky snaze vymezit se vůči vládě, ve které STAN sedí a je druhou nejsilnější stranou, následně díky vyostřeným debatám s lidmi, kteří nebyli podporovatelé vlády.

Postupem času však logicky ohlas utichnul a znovu se nezvednul ani po ohlášení kandidatury Danuše Nerudové právě za STAN. Tento krok naopak přinesl dva problémy. Prvním bylo vnitrostranické pnutí, protože zpočátku nebylo jasné, zda bude Nerudová lídryní kandidátky či jen kandidátkou na eurokomisařku. Druhým byla větší míra kritiky od oponentů, která byla spojena jak přímo s Danuší Nerudovou, tak nepřímo vlastně také se samotným rebrandingem. Nový vizuál totiž nápadně připomíná německou stranu Svobodní, což je liberální strana s typicky proevropským a liberálním programem. Když se podíváme na program, hnutí se neinspirovalo jen ve vizuálu, ale právě také v programových prioritách. Jako snad jediná relevantní strana propagovala myšlenku přijetí eura, podporovala Green Deal a pokračování zelené politiky EU, nestavěla se proti migraci, naopak hájila (logicky) migrační pakt, který domlouval předseda strany Vít Rakušan. Podobný program měli i Piráti, ti však byli ve svých programových prioritách opatrnější a zaměřovali se spíše na soft témata (viz později).

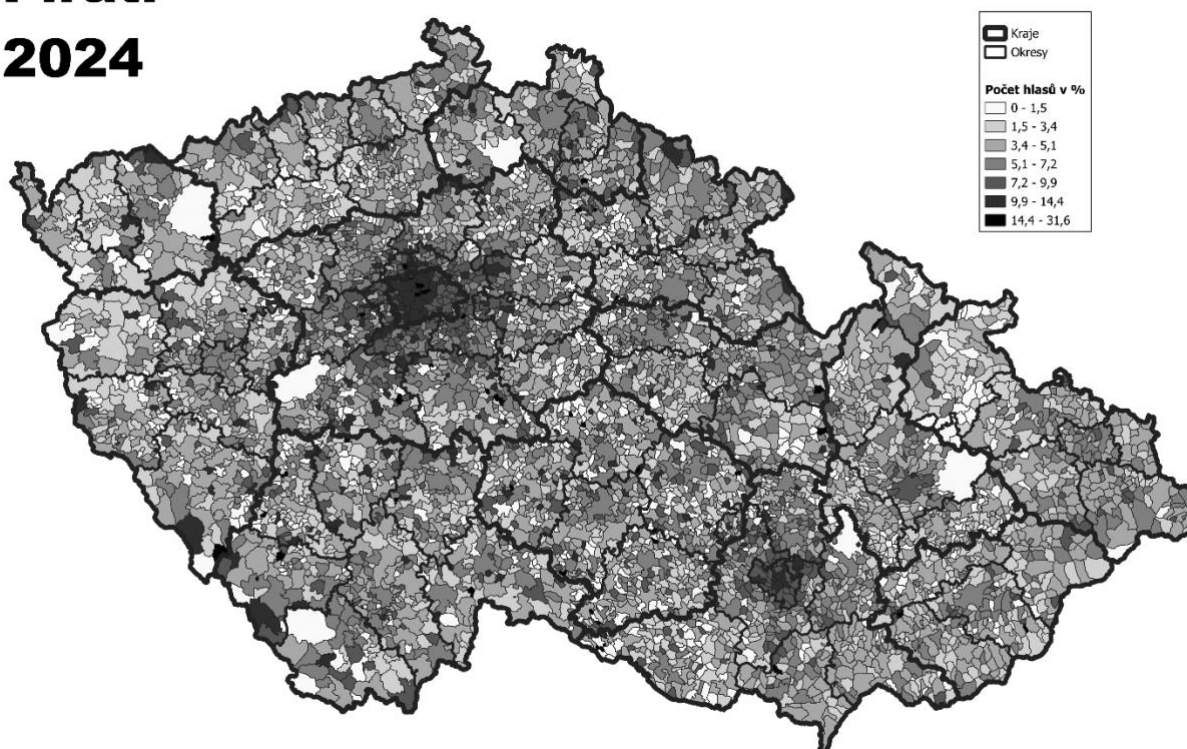
Vzhledem ke konzervativnosti českého voliče (viz složení současné Poslanecké sněmovny) tak byl STAN relativně osamocený se svými tématy, a tedy snadným terčem pro ostatní strany, které se samy snažily zviditelnit skrze vymezení vůči hnutí. Podobně se ostatně snažila zviditelnit Danuše Nerudová, která svou kandidaturu (reálně ale dávno před oznámením své kandidatury) postavila především na vymezení se vůči ANO a Andreji Babišovi. V pozdější fázi se pak zaměřila na Filipa Turka a uskupení Přísaha a Motoristé.

Výsledkem této dlouhotrvající kampaně, které však ke konci docházel dech, byl výsledek 8,7 % hlasů a zisk dvou mandátů. Nejvíce se STAN dařilo v jeho tradičně silných krajích, tedy v Praze a Libereckém kraji. Slušného výsledku pak dosáhlo hnutí také v kraji Středočeském. Kde naopak STAN vybouchnul, tak to bylo (nepřekvapivě) v kraji Moravskoslezském, Ústeckém a Karlovarském, ale také (překvapivě) v kraji Zlínském. Starosty tak dle všeho dostihla kauza Dozimetr, která je s tímto krajem úzce provázána a ze kterého pocházejí zakládající členové hnutí, kteří byli s touto kauzou spojeni.

Piráti

Mapa 7: Volební zisk Pirátů ve všech městech a obcích v ČR, v %

Piráti 2024

Piráti patřili po vyhlášení výsledků k těm, kteří sice mohli oslavit zisk mandátu, ale přesto se zařadili k poraženým. Oproti třem europoslancům v roce 2019 totiž strana v roce 2024 získala jen jedno křeslo. V polovině krajů dokonce Piráti nepřekročili ani 5 %. S výjimkou Prahy navíc strana ve všech ostatních krajích přišla o více než polovinu hlasů oproti zisku v minulých eurovolbách. Jen ve dvou okresech dokázali porazit svého bývalého koaličního partnera STAN, a to v Praze a Brně, ve všech ostatních získali méně hlasů.

Tabulka 7: Porovnání procentuálních zisků Pirátů dle krajů ve volbách v letech 2019 a 2024

Kraj	2019	2024	Rozdíl 2024–2019
Jihočeský	13,73	5,04	-8,69
Jihomoravský	13,14	6,78	-6,36
Karlovarský	12,32	4,58	-7,74
Královéhradecký	14,31	5,16	-9,15
Liberecký	14,92	5,42	-9,50
Moravskoslezský	10,73	4,81	-5,92
Olomoucký	11,72	4,69	-7,03
Pardubický	14,00	5,16	-8,84
Plzeňský	12,44	4,88	-7,56
Praha	19,12	12,13	-6,99
Středočeský	15,25	6,29	-8,96
Ústecký	11,54	4,34	-7,20
Vysočina	13,12	4,80	-8,32
Zlínský	11,56	4,62	-6,94
Česká republika	13,95	6,20	-7,75

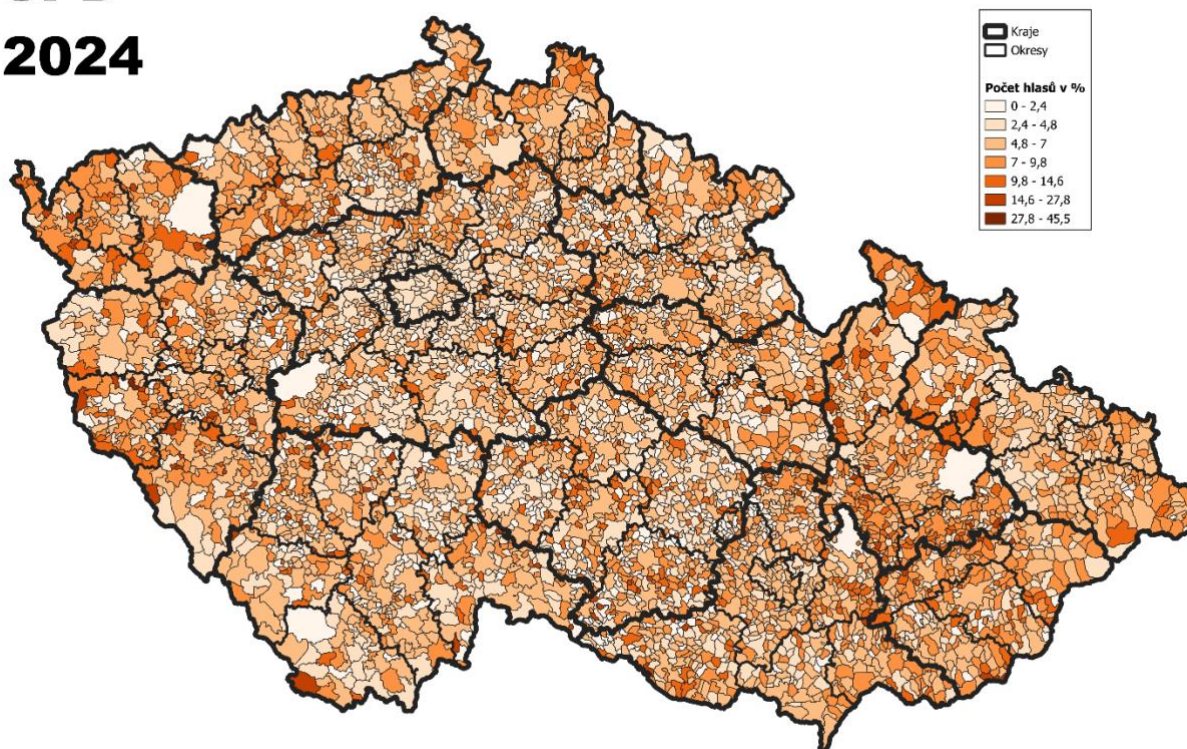
Přitom Piráti nejsou dle průzkumů spojováni v rámci voleb do europarlamentu s nijak štěpícími tématy, ale spíše s ochranou životního prostředí a lidskými právy. Přesto však nedokázala strana přesvědčit dostatek voličů o tom, že by měli hlas dát právě jim. Jak již vlastně bylo řečeno, pořádně se to podařilo je v Praze a Brně a pak v jen pár příhraničních obcích v rámci národních parků, kde zřejmě právě témata o ochraně životního prostředí zafungovaly.

Problémem se ukázala i kampaň, která jako by nedokázala nabrat sílu a potřebný důraz. Dost možná za tím stály osobní spory jednotlivých kandidátů, které se krátce před volbami dostaly na povrch. Navzdory tomu, že členská základna zvolila do vedení kandidátky Marcela Kolaju, Markétu Gregorovou, Zuzanu Klusovou či Mikuláše Peksu, vedení strany se rozhodlo aktivně podpořit Mikuláše Ferjenčíka, který byl až dvanáctý v pořadí. Toto vnitřní rozštěpení tak stálo Piráty dva posty europoslanců, v krátké době však může znamenat také konec Ivana Bartoše ve vedení strany nebo dokonce ukončit vládní působení Pirátů.

SPD

Mapa 8: Volební zisk SPD ve všech městech a obcích v ČR, v %

SPD 2024

Také v SPD si podobně jako Piráti slibovali lepší výsledek. Strana obhajovala dva mandáty, podařilo se jí však získat jeden. Klasicky cílila na nespokojené voliče, hlavními tématy byla protiimigrační, proruská a protievropská politika spojená s odporem vůči vládě. Problémem však je již jakási ohranost ze strany SPD. Vždyť například proti migraci „bojuje“ Tomio Okamura již od roku 2015, stejně tak proti EU je již od voleb 2014. Jedinou „novinkou“ tak je vztah k válce na Ukrajině, ovšem i v tomto ohledu stojí na straně míru již druhým rokem.

Právě zřejmě tato vyčerpanost vedla voliče k sázce na nové a neokoukané tváře, což znamenalo, že v dřívějších nejsilnějších krajích (Moravskoslezský, Ústecký, Karlovarský) došlo k největšímu propadu procentuální podpory. Stále však tyto kraje spolu například s okresem Šumperk, Jeseník, Tachov či Domažlice byly těmi, kde má SPD nejsilnější podporu. Paradoxně nejmenší propad zaznamenala strana v Praze, kde by však celkově nepřešla přes 5% hranici.

Tabulka 8: Porovnání procentuálních zisků SPD dle krajů ve volbách v letech 2019 a 2024

Kraj	2019	2024	Rozdíl 2024–2019
Jihočeský	9,27	5,51	-3,76
Jihomoravský	9,56	5,86	-3,70
Karlovarský	12,04	7,10	-4,94
Královéhradecký	8,55	5,45	-3,10
Liberecký	10,52	6,27	-4,25
Moravskoslezský	11,14	6,32	-4,82
Olomoucký	11,64	7,19	-4,45
Pardubický	8,35	5,62	-2,73
Plzeňský	9,59	6,18	-3,41
Praha	5,77	4,35	-1,42
Středočeský	8,01	5,04	-2,97
Ústecký	11,13	6,28	-4,85
Vysočina	8,45	5,35	-3,10
Zlínský	10,64	6,51	-4,13
Česká republika	9,14	5,73	-3,41

Závěr

Jak bylo řečeno v úvodu, volby do Evropského parlamentu mají jen malou výpovědní hodnotu o pozici a síle jednotlivých stran například směrem k volbám do Poslanecké sněmovny. Přesto paradoxně mají sílu řadu věcí uvnitř politických uskupení měnit. Již krátce po vyhlášení výsledků se začalo debatovat o pozicích dvou předsedů stran (Marian Jurečka v KDU-ČSL a Ivan Bartoš u Pirátů). Patrně na delší dobu se přestane mluvit o Danuši Nerudové jako možné kandidátce na jakoukoliv výraznější politickou funkci.

Na druhé straně se může začít uvažovat o nové koalici v rámci levice pod vedením KSČM. Případně se začne s debatou o případných povolebních koalicích s Příisahou a Motoristy. Nebylo by však překvapení, že by tato koalice mohla stát za rozpadem SPOLU. Jak totiž ukázaly právě tyto volby, bude mít ODS, respektive Alexandr Vondra více společných programových bodů s Filipem Turkem než například s Ludkem Niedermayerem.

Výsledek může také přinést změny programových priorit u některých stran. Dokola opakované fráze Tomia Okamury již netáhnou tak jako v minulosti. Stejně i hnutí ANO se musí rozmyslet, zda bude chtít přilákat spíše městské voliče z Prahy, Brna a Plzně nebo se pokusí vysát nespokojené podporovatele KSČM, případně Příisahy a Motoristů. V rozhodnutí bude určitě hrát roli, která strana by v případě úspěchu byla ochotná vytvořit s ANO vládní koalici.

Zdroj

Český statistický úřad. (2004). *Volby*. Dostupné z: <https://www.volby.cz>.

Autor

Jakub Konrád

Vystudoval politologii na FF ZCU a FSS MUNI se specializací na volební studia a politický marketing. Zaměřuje se zejména na český stranicko-politický systém.

Spolupracoval s Institutem politického marketingu na popularizujících publikacích, zejm. Volební kampaně 2013. Od roku 2014 externě spolupracuje s Institutem pro politiku a společnost.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz